

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai: Stratēģijas “Eiropa 2020” pamatiniciatīva “Resursu ziņā efektīva Eiropa””

COM(2011) 21 galīgā redakcija

(2011/C 376/18)

Ziņotājs: **Lutz RIBBE** kgs

Komisija saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 304. pantu 2011. gada 26. janvārī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai: Stratēģijas “Eiropa 2020” pamatiniciatīva “Resursu ziņā efektīva Eiropa””

COM(2011) 21 galīgā redakcija.

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Lauksaimniecības, lauku attīstības un vides specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2011. gada 6. septembrī.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 474. plenārajā sesijā, kas notika 2011. gada 21. un 22. septembrī (22. septembra sēdē), ar 120 balsīm par, 13 balsīm pret un 10 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Kopsavilkums

1.1 EESK atzinīgi vērtē pamatiniciatīvu “Resursu ziņā efektīva Eiropa”, taču uzskata, ka tā ir pārāk nekonkrēta. Ņemot vērā, ka nozīmīgi vides jautājumi ir aktuāli visā pasaulē, Komiteja vērs uzmanību uz saviem priekšlikumiem ANO 2012. gada konferencei par ilgtspējīgas attīstības jautājumiem un uz savu darbu jautājumā “Ceļvedis virzībai uz konkurētspējīgu ekonomiku ar zemu oglekļa dioksīda emisiju līmeni 2050. gadam”⁽¹⁾.

1.2 Komiteja pauž cerību, ka Komisija, nākot klajā ar 20 atsevišķām iniciatīvām, ļoti precīzi norādīs,

- kā tieši jāsaprot jēdziens “resursu ziņā efektīva Eiropa”;
- ko jau tagad var panākt ar tehnoloģisku uzlabojumu ieviešanu un/vai
- kurās nozarēs ir jāveic paredzētās “nozīmīgās izmaiņas”, kādas tās būs katrā no šīm nozarēm un ar kādiem līdzekļiem iecerēts tās panākt;
- kādas izmaiņas ražotāju un patērētāju paradumos ir vajadzīgas un kā tās var paātrināt.

1.3 Nav nekādu šaubu, ka ES stratēģijai “Eiropa 2020” ir jārada turpmākais ceļš, kā veidrojama ilgtspējīga un resursu izmantošanas ziņā efektīva ekonomika. Taču būtu lietderīgi, ka Ilgtspējīgas attīstības stratēģijai un stratēģijai “Eiropa 2020” būtu katrai savi uzdevumi.

⁽¹⁾ EESK atzinums par tematu “Rio+20” konference: virzība uz “zaļo” ekonomiku un labāku pārvaldību. Eiropas organizētās pilsoniskās sabiedrības ieguldījums” un EESK atzinums par tematu “Ceļvedis virzībai uz konkurētspējīgu ekonomiku ar zemu oglekļa dioksīda emisiju līmeni 2050. gadam” (sk. šā Oficiālā Vēstneša 110. lpp.)

1.4 EESK pauž neizpratni, kāpēc resursu efektīvas izmantošanas iniciatīva iekļauta stratēģijā “Eiropa 2020”. Komiteja uzskata, ka minētā iniciatīva konkretizē 2001. gadā pieņemto un 2006. gadā pārskatīto Ilgtspējīgas attīstības stratēģiju, — jau tāpēc vien, ka izvirzīti mērķi, kas jāasniedz daudz vēlāk nekā 2020. gadā. Komiteja rosina atkal vairāk uzmanības veltīt Ilgtspējīgas attīstības stratēģijai, kurai, kā uzskata EESK, Komisija nepievērš pietiekamu vērību.

2. Iepriekšējās piezīmes

2.1 Īsi pirms tam, kad EESK saņēma Komisijas pieprasījumu izstrādāt atzinumu par pamatiniciatīvu “Resursu ziņā efektīva Eiropa”, Komitejas Birojs bija nolēmis izstrādāt pašiniciatīvas atzinumu par to, kā norit ES Ilgtspējīgas attīstības stratēģijas īstenošana.

2.2 EESK struktūras nolēma apvienot abus tematus šajā atzinumā.

3. Stratēģijā “Eiropa 2020” iekļautā pamatiniciatīva “Resursu ziņā efektīva Eiropa”

3.1 Pamatiniatīva “Resursu ziņā efektīva Eiropa”, ar ko nākusi klajā Komisija un kas aplūkota šajā atzinumā, ir viena no septiņām jaunām pamatiniciatīvām, kuras Komisija iekļāvusi ES stratēģijā “Eiropa 2020”.

3.2 Komisijas paziņojumā — ne pirmoreiz — atzīmēts, ka pašreizējā resursu intensīvā izmantošana ne tikai pārmērīgi noslogo mūsu planētas ekosistēmu, bet arī apdraud apgādes drošību, it īpaši tādēļ, ka valstis ar strauji augošu ekonomiku un jaunattīstības valstis tiecas sasniegt salīdzinoši augstu labklājības līmeni, — tādu labklājību, kas nav balstīta uz ilgtspējīgu ražošanu un patēriņu.

3.3 Saistībā ar minēto pamatiniciatīvu 2011. gadā kopumā ir jāpublisko vēl 20 atsevišķas iniciatīvas, kurām jāveicina resursu ziņā efektīvas Eiropas izveide. Lai to panāktu, kā uzskata Komisija, nepieciešami “tehnoloģiskie uzlabojumi, **nozīmīgas izmaiņas enerģētikas, rūpniecības, lauksaimniecības un transporta sistēmās**, kā arī izmaiņas mūsu kā ražotāju un patērētāju paradumos”.

3.4 Komisija norāda, ka ir nepieciešams izveidot “jaunus produktus un pakalpojumus, kā arī rast jaunus veidus, lai samazinātu izejvielu izmantošanu”, un tāpēc ir jāveic saskaņoti pasākumi, kuriem būtu svarīga politiskā nozīme.

3.5 Vispirms tomēr jāveic “saskaņota analīze par iemesliem, kāpēc daži resursi netiek izmantoti efektīvi”, lai pēcāk īstenotu “sarežģīto un ar citiem faktoriem saistīto pieeju”, ko var izstrādāt, vienīgi pamatojoties uz “politiku apvienojumu, kurā tiek optimizētas sinerģijas un meklēti kompromisi starp dažādām jomām un politikas virzieniem”.

3.6 Minētās pamatiniciatīvas vispārīgais mērķis ir panākt tādu “vienošanos par ilgtermiņa stratēģiju” līdz 2050. gadam, kas norāda, kāda ir ekonomika ar zemu emisijas līmeni, kā var pārveidot enerģētikas un transporta sistēmu un ko darīt, lai “nodalītu ekonomikas izaugsmi no resursu izmantošanas”.

4. Vispārīgas piezīmes par pamatiniciatīvu “Resursu ziņā efektīva Eiropa” un tās saikni ar Ilgtspējīgas attīstības stratēģiju

4.1 EESK atzinīgi vērtē Komisijas iniciatīvu, kas, kā uzskata Komiteja, ir svarīga, pat galvenā **Ilgtspējīgas attīstības stratēģijas sastāvdaļa**, bet kas tomēr nevar šo stratēģiju aizstāt.

4.2 EESK piekrīt Komisijai, ka stratēģijā “Eiropa 2020” ir jārāda turpmākais ceļš attīstībai līdz 2050. gadam un vēl garākam laikposmam. Komiteja tomēr vēlētos zināt, kādēļ Komisija pamatiniciatīvu “Resursu ziņā efektīva Eiropa” saista ar stratēģiju “Eiropa 2020” un nenorāda — kas būtu daudz lietderīgāk —, ka šī iniciatīva ir noteikts Ilgtspējīgas attīstības stratēģijas elements. Tas, ka Komisijas paziņojumā 2050. gads ir minēts biežāk nekā 2020. gads, norāda, ka runa ir par ilgtermiņa uzdevumu.

4.3 Komisijas viedoklis, ka vajadzīgi tehnoloģiski uzlabojumi, nozīmīgas izmaiņas enerģētikas, rūpniecības, lauksaimniecības un transporta sistēmās, kā arī izmaiņas ražotāju un patērētāju ieradumos, sakrīt ar EESK viedokli, ko tā puda 2004. gada 28. aprīlī pieņemtajā izpētes atzinumā par tematu “ES Ilgtspējīgas attīstības stratēģijas novērtējums”. EESK tomēr jau toreiz norādīja — lai veiksmīgi īstenotu ilgtspējīgas attīstības politiku, pēc iespējas konkrētāk jānorāda, kādas pārmaiņas ir vajadzīgas un kā tās ir panākamas.

4.4 Un tieši tas paziņojumā nav izdarīts. Paziņojums ir viegli lasāms, taču samērā nekonkrēts. EESK tāpēc uzskata, ka 20

iesniedzamajās atsevišķajās iniciatīvās noteikti ir precīzi jānorāda, kas un kā ir jāmaina, kur tieši ir sagaidāma pretestība pārmaiņām un kā, ar kādiem pasākumiem, šo pretestību varētu pārvarēt.

4.5 EESK uzskata, ka ļoti lietderīga var būt Komisijas izveidotā struktūra:

— tehnoloģiski uzlabojumi,

— nozīmīgas izmaiņas,

— pārmaiņas ražotāju un patērētāju ieradumos.

Komisijai tagad būtu jāprecizē, ko var panākt ar tehnoloģiskiem uzlabojumiem, kur ir to robežas un kā panākt nozīmīgas izmaiņas noteiktās dzīves un uzņēmējdarbības jomās.

4.6 Vispirms tomēr patiešām ir jāveic iepriekš minētā saskaņotā analīze, lai noskaidrotu, kāpēc mūsdienās resursus vēl joprojām izmanto neefektīvi. Uzskatām, ka tieši šādas analīzes trūkums ir viena no paziņojuma nepilnībām.

4.7 Komisijas apgalvojumam, ka resursu izmantošanas neefektivitāte rodas, jo nav informācijas par to, ko tā sabiedrībai patiesībā izmaksā, EESK piekrīt tikai daļēji. Tas tāpēc, ka, piemēram, paredzamās klimata pārmaiņu izmaksas ir minētas *Stern* kga ziņojumā, savukārt izmaksas, ko radīs bioloģiskās daudzveidības samazināšanās, minētas t.s. *TEEB* ziņojumā (“Ekosistēmu un bioloģiskās daudzveidības ekonomika”). Būtiskas pārmaiņas tomēr nav notikušas.

4.8 Pašlaik vērojamā neefektivitāte, iespējams, ir izskaidrojama ar to, ka

a) vēl nav izdevies panākt sabiedrības vienprātību par pašreizējā stāvokļa novērtējumu (“Kas ir efektīvs/neefektīvs? Cik ilgtspējīgi/neilgtspējīgi mēs esam / ir noteiktas ekonomikas nozares?”);

b) valda liela neskaidrība par to, kas tieši ir ilgtspējīga attīstība, “ekoloģiska ekonomika” vai “resursu izmantošanas ziņā efektīva ekonomika”. Nav formulēts skaidrs vispārējs viedoklis vai definīcija, ko tas nozīmē noteiktās politikas jomās;

c) izskan pilnīgi atšķirīgi viedokļi (atkarībā no interesēm) par to, kas tieši jāmaina kvantitatīvi un kvalitatīvi, ar ko turpmākajai attīstībai ir jāatšķiras no tagadējās un kā tā ietekmēs ikdienas dzīvi un ekonomiku.

4.9 Jāpiekrīt Komisijai, kas paziņojumā norāda, ka neilgtspējīga saimniekošana pašlaik veicina labklājību, ko bauda daudzi cilvēki (un kas citiem nav nodrošināta). Neilgtspējīgas saimniekošanas negatīvās sekas visā pilnībā skars vienīgi nākamās paaudzes, kurām no tām būs jācieš.

4.10 Gan politiķiem un uzņēmējiem, gan pilsoniskajai sabiedrībai ir grūti to atzīt un pēc tam izdarīt vajadzīgos secinājumus. Papildu grūtības rada tas, ka neviens īsti nevar iedomāties, kā, piemēram, "jaunu labklājību" varētu nodrošināt tikai ar desmito daļu enerģijas patēriņa. Šīs neskaidrības rada bailes un nedrošību, pret ko jāizturas ļoti piesardzīgi (?).

Tehnoloģiski uzlabojumi, nozīmīgas izmaiņas un paradumu maiņa

4.11 Salīdzinot ar pamatiniciatīvā "Resursu ziņā efektīva Eiropa" minētajiem mērķiem (samazināt CO₂ izmešus par 80–95 %), līdz šim ES noteiktie kvantitatīvie mērķi, proti, līdz 2020. gadam samazināt CO₂ izmešus par 20 %, ir ļoti viegli sasniedzami. Siltumnīcefekta gāzu apjoma mazināšana par 20 % ir salīdzinoši vienkārši īstenojama, ņemot vērā pašreizējās sistēmas tehnisko neefektivitāti un jaunās tehnoloģijas, kas nodrošina tehniskus uzlabojumus. Taču pat par šo mērķi, kas noteikti nav pietiekami tālejošs, ir izskanējuši un izskan daudzi "brīdinājumi", ka jau paredzētie tehniskie pasākumi un uzlabojumi apdraud "ekonomikas konkurētspēju". Sekas: pat tas, ko neatsakoties no patēriņa, būtu iespējams panākt ar tehniskiem uzlabojumiem, pašlaik netiek konsekventi īstenots. Nav šaubu, ka pretestība pret vēl tālejošākiem pasākumiem (proti, būtiskām izmaiņām) būs vēl lielāka.

4.12 EESK vēlētos ļoti skaidri norādīt, ka tehniskiem efektivitātes uzlabojumiem ir liela nozīme mērķu sasniegšanā. Taču nedrīkstam uzskatīt, ka tehnika, kas resursu izmantošanas ziņā ir visefektīvākā, uzreiz ir arī ilgtspējīga. Tikai viens piemērs: Vācijas automobiļu ražotāji, kuriem izdevās novērst Komisijas ierosinātos stingros emisijas ierobežojumus (120 g CO₂/km), lepojas ar to izstrādātajām jaunajām tehnoloģijām. Piemēram, Audi lepojas ar to, ka jaunais A7 (2,7 l darba tilpums) ar 180 ZS jaudu patērē "tikai" 6,8 l dīzeļdegvielas uz 100 km (līdz ar to rada 180 g CO₂/km). Ja to salīdzina ar agrākajiem emisijas rādītājiem atbilstošajā transportlīdzekļu klasē, tas noteikti ir liels sasniegums, taču tam nav nekāda sakara ar ilgtspēju. Audi A7 nav nedz ilgtspējīgs, nedz resursu izmantošanas ziņā efektīvs! Tas neliecina par jaunu "ekoloģisku ekonomiku", bet ir labs pierādījums, ka arī salīdzinoši efektīva tehnika var patērēt izejvielas, kuru krājumi sarūk, un ir nepieciešama pilnīgi jauna cilvēku un preču mobilitātes politika.

4.13 EESK pauž nožēlu, ka Komisijas pamatiniciatīvā tikai garāmejojot un dažos teikumos aplūkots visbūtiskākais jautājums — tas, ka mūsdienu Rietumu pasaules labklājības modelis lielā mērā balstās uz lētas enerģijas lietošanu un izejvielu bieži neefektīvu izmantošanu, kā arī uz arvien pieaugošu apgrozījumu.

4.14 Paminot pamatiniciatīvā "Resursu ziņā efektīva Eiropa" (vēl labāk, jauna iedzīvotāju ilgtspējīgas attīstības stratēģijā) šim

(?) EESK jau 2004. gadā savā izpētes atzinumā par tematu "ES ilgtspējīgas attīstības stratēģijas izvērtējums" (sk. OV C 117, 30.4.2004., 22.-37. lpp.), tieši norādīja uz šo apstākli un veltīgi lūdza Komisiju pievērst tam īpašu uzmanību.

jautājumam jāpievērš daudz lielāka vērība. Komisijas paziņojumā dažās vietās pieminēti kompromisi, kas kavē centienus nodrošināt resursu efektīvu izmantošanu, taču nav skaidri minēts, kādi ir šie kompromisi un kā politiķi iecerējuši rīkoties šajā jomā.

4.15 Par to, cik grūti ir rīkoties, cenšoties panākt kompromisus, pašlaik spilgti liecina stāvoklis Vācijā, kur nolemts veikt fundamentālas pārmaiņas enerģētikas nozarē, neatsakoties no CO₂ emisijas samazināšanas mērķa.

Nozīmīgas izmaiņas

4.16 Mums būs jāpaveic svarīgs uzdevums, proti, jādefinē, ko nozīmē nozīmīgas izmaiņas, lai attīstītu "jaunu" ekonomiku un vienlaikus panāktu jaunu ekonomikas konkurētspēju (pat visas pasaules mērogā). Laiks, kad izmantoja lētu enerģiju un izejvielas, tuvojas beigām to pārmērīgas izmantošanas dēļ. Mēs esam atbildīgi par nākamajām paaudzēm, un mums ir jāiemācās dalīties ar šiem dabas resursiem, kuru krājumi izsīkst. Politiķiem tāpēc daudz skaidrāk ir jānorāda, ka patiesībā tādas ekonomikas konkurētspēju, kura balstīta uz lētu enerģiju un dabas resursu pārmērīgu izmantošanu un kura var nesegt izmaksas, ko rada tās negatīvā ietekme uz vidi, turpmāk vienkārši nevarēs saglabāt. No sabiedriskā un politiskā viedokļa šādu ekonomiku nevar un nedrīkst saglabāt; tā ir jāpārveido.

4.17 To var īpaši sekmēt pamatiniciatīva "Resursu ziņā efektīva Eiropa", bet ar to vien šo mērķi sasniegt nevarēs. Ar resursu efektīvu izmantošanu vien nevar atrisināt citas ar ilgtspēju saistītās problēmas. Tāpēc izstrādāja ilgtspējīgas attīstības stratēģiju, kurā jāapraksta un kurai jāievada pakāpeniskas izmaiņas Eiropas sabiedrībā un ekonomikā, saistot tās ar tādiem jautājumiem kā tainīgās paaudžu attiecības un tainīgāka labumu sadale.

4.18 Paminot pamatiniciatīvā "Resursu ziņā efektīva Eiropa" nav pat definēts jēdziens "resursu efektīva izmantošana". Tas ir vēl viens trūkums, ko EESK vēlētos pieminēt. Būtu ieteicams saistībā ar visiem ražojumiem un metodēm vai paņēmieniem visās jomās aprakstīt jaunākās un resursu izmantošanas ziņā efektīvās tehnoloģijas, kuru izmantošana būtu jāveicina, ievērojot tā dēvēto "vislabākā risinājuma" ("top runner") principu. Komisija jau spērusi pirmos soļus šajā virzienā, piemēram, ieviešot leduskapju energoefektivitātes marķējumu.

4.19 Nav šaubu, ka jāizmanto dažādi līdzekļi, lai panāktu resursu izmantošanas ziņā efektīvu struktūru veidošanos. Viens no tiem ir produktu cenu noteikšana, kurai, kā uzskata Komisija, būs svarīga nozīme. Tāpēc jāpiekrīt Komisijas viedoklim, ka "lielāka uzmanība jāpievērš cenu pareizai noteikšanai, kā arī cenu pārredzamības nodrošināšanai [...], lai cenas atspoguļotu sabiedrības kopējās izmaksas par resursu izmantošanu". Šī tomēr nav jauna atziņa, kas radusies 2011. gadā. Nekas jauns nav arī tas, ka EESK arvien ir rosinājusi veikt atbilstošu "ārējo izmaksu internalizāciju". Taču gandrīz nekādas pārmaiņas nenotiek, jo tās nevēlas Komisija un dalībvalstis, un tām pretojas arī ekonomikas nozares, kuras no tām ne tikai negūs nekādu

labumu, bet arī, gluži pretēji, izjutīs veicamo nozīmīgo izmaiņu “negatīvo” ietekmi. Politikiem jācenšas pakāpeniski pārvarēt šo pretestību.

4.20 Lai to paveiktu, steidzami ir jānorāda, kā iecerēts panākt cenu pareizu noteikšanu, kā arī cenu pārredzamību. Attiecīgu norāžu stratēģijā tomēr nav.

5. Politikas un pilsoniskās sabiedrības, resursu efektīvas izmantošanas, stratēģijas “Eiropa 2020” un ilgtspējības mijiedarbība jeb labas pārvaldības nepieciešamība

5.1 Ja tik lēni virzāmiem uz ilgtspējīgu attīstību, veidojam “ekoloģisku ekonomiku” un veicam izmaiņas, kas nodrošinātu pāreju uz resursu izmantošanas ziņā efektīvu ekonomiku, politikiem būtu ieteicams rūpīgi apsvērt, ar ko tas izskaidrojams. Dažu cēloņus EESK šajā atzinumā jau minējusi.

5.2 Pamazām un ļoti lēnām veidojas izpratne, ka pārmaiņām mūsdienu ekonomikas sistēmā patiešām jābūt nozīmīgām, lai varētu runāt par patiesi ilgtspējīgu attīstību. EESK atzinīgi vērtē to, ka Komisijas paziņojumā minēti daži konkrēti skaitļi, piemēram, ka Eiropas Savienībā līdz 2050. gadam par 80–95 % jāsamazina CO₂ emisija. Kad pirmoreiz tika nosauktas šīs robežvērtības, Eiropas Komisijas priekšsēdētājs *José Manuel Barroso* runāja par “jaunu industriālo revolūciju”, kas mūs sagaida un kas mums ir jāveic.

5.3 Runājot par turpmākajām diskusijām, EESK tomēr norāda, ka sen jau bija jāskaidro debātes par tādu jēdzienu kā izaugsme. Komisija un Padome ir iepazinies ar Komitejas attiecīgajiem atzinumiem par tematu “Ne tikai IKP”. Tajos norādīts, ka mūsdienās vairs nedarbojas senā ekonomikas patiesība, ka izaugsme nodrošina labklājību.

5.4 Nedz pamatiniciatīvā “Resursu ziņā efektīva Eiropa”, nedz stratēģijā “Eiropa 2020” šim jautājumam nav veltīts pietiekami daudz uzmanības. Gluži pretēji, lasot tur teikto, rodas iespaids, ka izaugsme pati par sevi ir vērtība.

5.5 ES stratēģijā “Eiropa 2020” teikts, ka stratēģijas “Eiropa 2020” pamatā ir jābūt trim prioritātēm:

- “gudra izaugsme — uz zināšanām un inovāciju balstītas ekonomikas attīstība;
- ilgtspējīga izaugsme — resursu ziņā efektīvāka, videi nekaitīgāka un konkurētspējīgāka ekonomikas veicināšana;
- sociāli integrējoša izaugsme — tādas ekonomikas veicināšana, kurā ir augsts nodarbinātības līmenis un kas nodrošina ekonomisko, sociālo un teritoriālo kohēziju.

Šīs trīs prioritātes savstarpēji pastiprina cita citu; tās sniedz priekšstatu par Eiropas sociālo tirgus ekonomiku 21. gadsimtā.”

5.6 EESK ir neizpratnē par to, ko Komisija un Padome ar šādiem formulējumiem vēlas pateikt. Vai sabiedrībai tie jāsaprot

tā, ka līdz šim izaugsmes pamatā nav bijušas zināšanas un inovācija? Vai patiesībā politikas mērķis allaž nav bijis veicināt augstu nodarbinātības līmeni un sociālo un teritoriālo kohēziju? Un vai šīs dažādās “izaugsmes filozofijas” automātiski veicina ilgtspējīgu attīstību? Ja tā, tad kādēļ Komisija un Eiropadome vairs nelieto jēdzienu “ilgtspēja”? Kādēļ norāda uz priekšstatu par “Eiropas sociālo tirgus ekonomiku 21. gadsimtā” un nevis uz priekšstatu par, piemēram, “sociālu un ekoloģisku tirgus ekonomiku”?

5.7 Komisija ļoti labi zina, ka, piemēram, konsekventa resursu aizsardzība var veicināt nevis iekšzemes kopprodukta pieaugumu, bet gan samazināšanos. Ja, nosakot pārdošanas aizliegumu, visas parastās spuldzes aizvietos ar ekonomiskajām spuldzēm, ja ēkas pienācīgi nosiltinās un īstenos visus enerģijas taupības pasākumus, elektroenerģijas patēriņš būtiski samazināsies, līdz ar to saruks arī IKP. Tāpēc EESK atkārtoti norāda:

— jāizstrādā jauna definīcija jēdzienam “izaugsme”;

— IKP nav rādītājs, kas ļauj spriest par laimi, labklājību, vidi, veselību vai sociālo taisnīgumu.

Jauna industriālā “revolūcija” — atbildības revolūcija

5.8 Ja Komisijas priekšsēdētājs *Barroso* runā par “jaunu industriālo revolūciju”, tad viņam ir taisnība tikai tajā ziņā, ka iespējamām pārmaiņām jābūt radikālām. Nākotnē ir vajadzīgs jauns ražošanas un patēriņa modelis. *Barroso* kgs arī, protams, zina, ka jēdziens “revolūcija” no sabiedriskā un politiskā viedokļa lietots pilnīgi nevietā un var radīt nedrošību. Revolūcijas sāk apspiestais vairākums, kas vēlas ātri un uz visiem laikiem izkļūt no nepieņemamā stāvokļa un vēršas pret tiem, kas ir pie varas.

5.9 Taču debatēs par ilgtspējīgu attīstību, resp., par resursu izmantošanas efektivitāti, šāds stāvoklis nav atspoguļojies. Tieši pretēji, nav apspiestā vairākuma, kas saceltos pret valdošajām struktūrām. Vairums uzskata, ka ir taču gluži labi dzīvot sabiedrībā, kas ik gadu patērē tik daudz naftas, cik ir radies 5 miljonus gadu, un gadā iznīcina 10 000 reizes vairāk sugu, nekā to darītu evolūcija.

5.10 Uzdevums un jautājums tātad ir šāds: kā panākt, ka šodien dzīvojošie cilvēki kopīgi jūtas atbildīgi par nākamajām paaudzēm, un kā panākt īstas pārmaiņas, kas nozīmē arī atteikšanos.

5.11 Īpaši svarīgi ir jau pašā sākuma posmā iesaistīt šajā procesā pilsonisko sabiedrību un uzņēmumus. Tieši to cenšas un centās panākt ES Ilgtspējīgas attīstības stratēģija, ko 2001. gadā pieņēma Gēteborgā.

ES Ilgtspējīgas attīstības stratēģijas īstenošana. Pašreizējais stāvoklis

5.12 EESK jau daudzus gadus vērogi un aktīvi seko līdzi tam, kā tiek īstenota ES Ilgtspējīgas attīstības stratēģija, ko 2001. gadā pieņēma Eiropadome. EESK jau no paša sākuma ir aicinājusi vēlēt šai ilgtermiņa stratēģijai īpašu uzmanību.

5.13 EESK pastāvīgi (un bieži) ir uzsvērusi, ka Ilgtspējīgas attīstības stratēģijai ir jāsniedz iedzīvotājiem, ekonomikai un apvienībām, kā arī politiķiem **skaidras pamatnostādnes** un līdz ar to arī **kvalitatīvi un kvantitatīvi mērķi**. Tie ir jāievēro, īstermiņā un vidējā termiņā pieņemot lēmumus, un visām ES politikas jomām jābūt vērstām uz Ilgtspējīgas attīstības stratēģijas mērķu īstenošanu.

5.14 Tikpat bieži EESK paudusi bažas par to, ka, pēc tās ieskatiem, Ilgtspējīgas attīstības stratēģija ir ne tikai pārāk neprecīzi formulēta, bet politikas līmenī arī atstāta novārtā.

5.15 Komiteja atzinīgi vērtēja to, ka Eiropadome 2006. gadā pārskatītajā Ilgtspējīgas attīstības stratēģijā tai uzticēja īpašu uzdevumu, proti, lūdza paust viedokli par progresa ziņojumiem, ko katru otro gadu izstrādā Eiropas Komisija. 2007. un 2009. gadā Komisija gan publicēja attiecīgos progresa ziņojumus, par kuriem Komiteja arī **vēlāk** izteica piezīmes un vērtējumu, taču pirms šo ziņojumu izstrādes Komisija, pretēji solītajam, EESK viedokli **uzklausa nevēlējās**.

5.16 Nākamais progresa ziņojums — ievērojot Eiropadomes lēmumu par ziņojumu izstrādi reizi divos gados — būtu jāpublicē šogad, tomēr viss liecina par to, ka tas nenotiks. Komisija līdz šim EESK viedokli nav pieprasījusi.

5.17 Komisijas 2011. gada darba programmā⁽³⁾ nav atrodamas norādes, ka Komisija iesniegs šādu termiņa vidusposma ziņojumu, un 51 lappusi garajā dokumentā nemaz nav minēta Ilgtspējīgas attīstības stratēģija. Tajā ir atsauces uz neskaitāmām ES stratēģijām, bet ne uz Ilgtspējīgas attīstības stratēģiju. EESK par to pauž dziļu nožēlu.

5.18 Par Ilgtspējīgas attīstības stratēģiju runā pārsteidzoši maz, — pārāk maz, kā uzskata EESK. Nav pildīti daudzi politiskie solījumi, kas tika doti saistībā ar Ilgtspējīgas attīstības stratēģiju, piemēram, nav izveidots videi kaitīgo subsīdiu saraksts. Ikdienas politikā runā tikai par stratēģiju "Eiropa 2020", kas patiesībā nav saistīta ar Ilgtspējīgas attīstības stratēģiju.

5.19 Tas, ka pavisam pieklusušas politiskās debates un saziņa par Ilgtspējīgas attīstības stratēģiju, ir slikta zīme pilsoniskajai sabiedrībai. EESK ir neizpratnē, kādēļ tā notiek un kā tas sabiedrībai ir jāsaprot. Komisijai pilnībā jāapzinās, ka ir radies priekšstats, ka politiķi uzmanību velta vienīgi daudzajām krīzēm⁽⁴⁾

pēdējos mēnešos un gados, tā gandrīz pilnīgi aizmirstot par ilgtermiņa politiku.

5.20 Tādēļ arvien vairāk cilvēku (pilnīgi pamatoti, kā uzskata EESK) uzdod jautājumu, vai šīs biežās krīzes dažādās politikas jomās a) nav savstarpēji saistītas un b) neliecina par neilgtspējīgu saimniekošanu jeb ir šādas saimniekošanas rezultāts.

5.21 Padomes prezidentūras ziņojumu "Eiropas Savienības ilgtspējīgas attīstības stratēģijas pārskatīšana 2009. gadā"⁽⁵⁾ var interpretēt tā, ka vismaz Padome piekrīt šādam stāvokļa vērtējumam. Jau dokumenta pirmajā teikumā ir teikts: "Pašreizējā attīstība daudzējādā ziņā nav ilgtspējīga, tiek pārsniegtas zemeslodes pašreizējo spēju robežas, bet sociālais un ekonomiskais kapitāls ir pakļauts spiedienam. Lai gan ir vairākkārtīgi paziņots, ka ir vajadzīgas izmaiņas, rezultāti ir pieticīgi." Minētais ziņojums būtībā ir aicinājums izveidot ilgtspējīgas attīstības stratēģiju, kas ir "ilgtermiņa redzējums un visaptveroša politikas sistēma, kas dod norādes visām ES politikas jomām un stratēģijām [...]. Lielākais pārbaudījums ir — nodrošināt, lai ilgtspējīgas attīstības stratēģija reāli ietekmētu ES politikas jomas [...], lai nodrošinātu īstermiņa un ilgtermiņa mērķu un dažādu sektoru saskaņotību."

5.22 EESK ierosinātā visaptverošā politikas sistēma, kuru atbalsta arī Padome un kurai ir jāveido ES Ilgtspējīgas attīstības stratēģija, pašlaik pastāv, labākajā gadījumā, kā prasība vecākos dokumentos un dažās runās, bet ne politiskajā realitātē. Šo trūkumu nav izdevies novērst nedz ar pamatiniciatīvu "Resursu ziņā efektīva Eiropa", nedz ar ES stratēģiju "Eiropa 2020".

5.23 EESK uzskata — pastāv nopietni draudi, ka iedzīvotāju izpratne par šiem jautājumiem varētu mazināties. Ne tikai tāpēc, ka viņiem vispār nav skaidrs, kāda stratēģija pašlaik ir pieņemta un ir saistoša, bet arī tāpēc, ka viņus mulsina jēdzieni. Piemēram, stratēģijā "Eiropa 2020" turpina runāt par attīstību visdažādākajos veidos, bet jēdzieni "ilgtspēja" vai "ilgtspējīga attīstība" vairs netiek pieminēti.

5.24 Tāpēc EESK uzskata, ka Komisijai ļoti drīz un ļoti skaidri būtu jānorāda, kāda ir ES stratēģijas "Eiropa 2020" un Ilgtspējīgas attīstības stratēģijas saikne. Komiteja vēlreiz rosina atkal lielāku uzmanību veltīt Ilgtspējīgas attīstības stratēģijai un atzīt, ka ES stratēģija "Eiropa 2020" ir ļoti svarīgs elements, kas pavērtu ceļu izmaiņām nozīmīgākajās ekonomikas nozarēs.

Briselē, 2011. gada 22. septembrī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Staffan NILSSON

⁽³⁾ COM (2010) 623 galīgā redakcija, 27.10.2010.

⁽⁴⁾ Tikai daži piemēri: finanšu krīze / eiro krīze, enerģētikas krīze, klimata krīze, bioloģiskās daudzveidības krīze, bada problēmas.

⁽⁵⁾ Skatīt Padomes dokumentu 16818/09, 01.12.2009.